

L I S T E K.

† **Dr. Fr. vitez Močnik.** Dne 30. listopada m. l. je umrl v Gradci naš rojak dr. Fr. vitez Močnik, sloveči pisatelj matematiških šolskih in drugih knjig. Pokojnik se je porodil dne 1. vinotoka 1814. leta v Cerknem na Primorskem, prišel leta 1825. na gimnazijo ljubljansko in leta 1832. dovršil svoje nauke na tedanjem liceji ljubljanskem. Učitelja sta mu bila mimo drugih jezikoslovec Matija Čop in matematik Leopold Karol Schulz pl. Strassnicki. Dasi je Močnik že takrat ves gorel za matematiško znanstvo, vendar se po dovršenih studijah ni posvetil tej stroki, nego stopil v osrednje semenišče v Gorici, katero je dovršil leta 1836. Premlad, da bi ga posvetili za duhovnika, prevzel je službo ljudskega učitelja v IV. razredu na tedanji glavni šoli v Gorici. Leta 1839. je spisal razpravo »Theorie der numerischen Gleichungen«, leta 1840. pa je bil na graškem vseučilišči promoviran za doktorja modroslovja. Šest let pozneje je šel za profesorja elementarne matematike in merkantilnega računstva na tehniško akademijo v Levov in leta 1849. za profesorja matematike na tedanje vseučilišče v Olomuc. Leta 1850. so ga imenovali za c. kr. šolskega svetovalca in šolskega referenta pri deželni vladi kranjski, kjer je ostal deset let, dokler ni prišel v jednaki službi k namestništvu v Gradec. Leta 1869. je bil imenovan za deželnega šolskega nadzornika, leta 1871. pa umirovljen. —

Močnik si je pridobil izrednih zaslug za šolstvo kranjsko posebe in avstrijsko v obče. Njega je zahvaliti, da se je leta 1860. ustanovilo kranjsko društvo za podporo učiteljskih vdov in sirot, prav takó je bil kot šolski poročevalec ustanovnik kranjskih utrakvistiških šol. Neprestano delaven je oskrbel vse avstrijske srednje in ljudske šole s primernimi računskimi knjigami, izmed katerih je n. pr. letos po avstrijskih srednjih šolah uvedenih skupaj 36 izdaj, po ljudskih šolah pa 59 izdaj v najrazličnejših jezikih. Leta 1862. je bil odlikovan s Frančišek-Jozefovim redom ter leta 1871. prejel red železne krone tretje vrste in plemstvo. Poslednja leta svojega življenja je prebil v Gradci. Blagemu pokojniku bodi časten spomin med Slovenci!

Slovensko-nemški slovar. Izdau na troške rajnega knezoškofa ljubljanskega Antona Alojzija Wolfa. Uredil *M. Pleteršnik*. Prvi sešitek. V Ljubljani, Založilo in na svetlo dalo knezoškofijstvo, Tiskala »Katoliška Tiskarna.« 1893. — Posebna poročila o tem znamenitem delu, čegar prvi sešitek je ravnokar izšel na petih pólah, priobčeval bode naš list v prihodnjih svojih številkah.

Knjige »Maticе Slovenske« za leto 1892. so se začele razpošiljati minuli teden. — »Letopis Maticе Slovenske za leto 1892.«, katerega je uredil prof. *Anton Bartel*, ima nastopno vsebino: 1. *Dr. K. Štrekelj*: Iz besednega zaklada narodovega. 2. *Dr. Matija Murko*: Enklitike v slovenščini. 3. *Ivan Steklasa*: Jošt Josip Turn. 4. *J. Navratil*: Slovenske národne vrače in prazne vére. (Dalje.) 5. *Anton Koblar*: Zgodovina železarstva na Kranjskem. 6. *Dr. Simon Šubic*: O načinih skladanja števil. 7. *V. Oblak*: Popravki in dostavki spisu »Doneski k historični slovenski dialektologiji« II. 8. *Ivan Tomšič*: Bibliografija slovenska. 9. *E. Lah*: Letopis „Maticе Slovenske“. — Drugi knjigi je naslov „Slovenska zemlja. Opis slovenskih pokrajin v prirodnoznanstvem, statističnem, kulturnem in zgodovinskem obziru“. Obseza pa opis pokuežene grofije Goriške in Gradišanske iz peresa prof. *S. Rutarja*. — Tretja knjiga je izšla kot 7. zvezek „Zabavne knjižnice“ in prinaša slavni roman Sienkiewiczzev „Z ognjem in mečem“. Iz poljščine preložil *M. M.* Ilustroval Viktor Oliva. Del I. in II. Ta izborna knjiga se je tiskala v Pragi in je odičena z mnogimi prekrasnimi ilustracijami. — Letošnje knjige „Maticе Slovenske“ so nam došle za to številko prepozno; o vsaki pa objavimo posebno oceno v prihodnjih številkah.

Kopališče in Kneippovo zdravilišče v Kamniku na Krajskem. Z ilustracijami kopališča in okolice kamniške. V Ljubljani, Ig. pl. Kleinmayr & Fed Bamberg. — Kopališče kamniško se je občinstvu jako omililo, zlasti odkar je ondu uvedena Kneippova zdravilna metoda. Zató je prav umestno, da je izšla knjižica, ki bode gostom zanesljiv kažipot takisto po kamniškem mestu kakor po njega prelepi okolici. Lično delce krasi 11 ilustracij. Cena 30 kr.

Veseli otroci. V založništvu Giontinijevem v Ljubljani je izšla pod tem naslovom knjižica s podobami, katera je sosebno priporočna za praznična darila. Tako lepo izvedenih knjig s podobami doslej še nismo imeli, in zató so morali slovenski roditelji čestokrat svoji deci kupovati zgolj tuje proizvode take vrste. „Veseli otroci“ naj bodo slovenskim rodbinam in šolskim knjižnicam prav toplo priporočeni; izvod stane samó 40 kr.

Oklic. V prošlih treh vekih se je rodilo národu našem lepo število znamenitih móž, ki so vsestransko delovali na širem polji kulturnem, toda žal, pozabljeni so danes skoro do cela. Večine teh slovenskih velikanov, tako duhovnikov kakor posvetnjakov, ki imajo za splošno omiko ogromnih zaslug, ne poznamo dandanes niti po imeni, kaj še po njih delovanji! Da se imena vsaj nekaterih teh veljakov otmo popolni pozabnosti, namerjata podpisanca izdati životopise sto ali celo več znamenitih takih rojakov ter imata v to zvrho nabranega precěj in obširnega gradiva. Delo, ki bi izhajalo v nedoločeni rokii, v zvezkih, po 4 tiskane póle obsezajočih — prvi nekako o Veliki noči — dičile bi tudi pojedine slike. Cena zvezku, ki bi bila plačati précej po vzprejemu prvega in vsakega sledečega snopiča, bila bi s poštnino vred 35 kr. Delo izide le, ako se javi vsaj toliko naročnikov, da se pokrijejo tiskovni troški. Zatorej najljudneje pozivljava razumništvo slovenskožin knjižnice župnijske, šolske in učiteljske, da se izvolé v obilem številu naročiti na to delo ter se v to javiti z dopisnico pod naslovom: Fran Podkrajšek, pošta Sava (Dolenjsko).

Fridolin Kavčič.

Fran Podkrajšek.

Slovenski koledarji. „Národna Tiskarna“ je tudi letos kakor lani izdala tri koledarje, in sicer: 1. *Dijaški koledar*, katerega smo že naznanili, 2. *Stenski koledar* in 3. *Skladni koledar*. Obadva poslednja koledarja se priporočata po svoji ukusni obliki; ker jima je tudi cena dôkaj nizka (25 kr., oziroma 60 kr.), zató slovensko občinstvo sezi po teh naših domačih koledarjih.

Koncert »Glasbene Matice«. Z vzporedom, katerega je »Ljubljanski Zvon« priobčil že v svoji poslednji številki (dostaviti je treba samó še tri Dvořákové dvospeve, ki so se določili pozneje, priredila je naša »Glasbena Matica« dné 15. m. m. velik koncert v deželnem gledališči in ga potem na občo željo ponovila dné 17. m. m. v redutni dvorani. Sodelovala sta pri koncertu moški in ženski zbor »Glasbene Matice«, dalje gospodičina *Paula Surva*, operni pevec gospod *Marcel Fedczkowski*, pianist gosp. *Karol Hoffmeister* in domači orkester pehotnega polka; dirigent je bil gosp. *M. Hubad*.

Prva točka sijajnega in večinoma novega vzporeda je bila uvertura iz Smetanove komične opere „*Prodaná nevěsta*“, Friderik Smetana, porojen dné 3. sušca 1824. l. v Litomišlu, umrl dné 12. velikega travna 1884. l. v Pragi, brez dvojbe je prvi češki glasbenik, ustanovitelj češke glasbe in ustvaritelj češke opere. Mimo drugega je zložil opere »*Braniboři v Čechách*« (1863), »*Prodaná nevěsta*« (1866), »*Dalibor*« (1868), »*Libuše*« (1881), »*Dvě vdovy*« (1874), »*Hubička*« (1870), »*Tajemství*« (1878) in »*Čertova stěna*« (1882). Njega največje delo izven gledališkega odra je monumentalni ciklus simfoniških glasbotvorov »*Má vlast*« (I. Vyšehrad, II. Vltava, III. Šárka, IV. Z českých luhů a hájí, V. Tábor, VI. Blaník) poleg premnogih drugih skladeb za orkester,

kvartet, klavir in zборе. — Lahko rečemo, da si je Smetana po zadnji gledališki in glasbeni razstavi na Dunaji pridobil svetovno slavo. Dunajska kritika je dejala, da je mogel tako mojstersko delo, kakeršno je »Prodaná nevěsta«, ustvariti jedino glasbenik, ki je zamakujen gledal bliščečo trojico Bacha, Mozarta in Beethovna. Čudoviti so v uverturi zapletki umetalnega stavka v fugi s srednjimi stavki, kateri kot mili postranski stavki močne, ritmiško bogate, viharne dreveče fugirane teme takó rekoč razlivajo svetlobo ljubezni in miline po tej veliki moški moči največje umetnosti. Predaleč bi nas zavedlo, ako bi tukaj razlagali vso skladnjo te uverture, toda jedna opazka nam bodi dovoljena: Dobro bi bilo, ako bi naši slovenski skladatelji proučevali mojstra Smetano kot vzor idealnega teženja! Treba se ti je samó vglobiti v to uverturo ali druga dela njegova, da se ti pokaže genij Smetanov, kakó absolutno vlada sléharni skladbeni tehniki, kakó se naslanja na narodno glasbo, kakova je njegova kontrapunktika, njega melodija, kakó mogočen nevdržni tok mislij, kakove so njega modulacije, barvene krasote, kakšna je orkestralna instrumentacija, iz kratka, kakó čudovita je njega veličina, obsezajoča vesoljno glasbeno umetnost!

Po tej točki, katero je vojaški orkester izvédel na občo zadovoljnost, čuli smo véliki Foersterjev moški zbor »Samo«. Skladba se neče povzdigovati nad besede; povsem je resna in dostojanstvena. Blagodejno vplivajo v nji odstavki med andantom in allegrom; zgodovinski zmisel se pri allegru izpremeni v navdušen spev, ki proslavlja Sama. Plemenit izraz kaže srednji stavek »Tam klečé nad tvojo rakó«, konec pa zvení veličastno v largu. Omenjamo še, da pripada Foersterjevo delo ónim maloštevilnim slovenskim zborom, ki v molu spominjajo staroslovanskih molovih načinov. —

Kot tretjo točko smo slišali prekrasne Dvořakove dvospelve za ženski glas »Rasí, rasí, travíca«, »Bol« in »Kíta«. Prvi dvospjev je vzet iz »Moravskih dvospelov« op. 32, ki se v obče odlikujejo po hitrem toku in krasnih melodijah, katere družijo preprostost z najizbornejšo umetnostjo, dočim karakteristiko poetiškega dvogovora dobro označujejo odstavki, menjajoči se med sopranom in altom; dvospela »Bol« in »Kíta« pa sta izšla v Dvořakovem delu štev. 38. Bistvene razlike ni med obema zbirkama; besede so posnete po moravskih národnih pesmih, glasbeno pa se večinoma gibljejo v milem, sedaj veselo vriskajočem, sedaj žalostno šepetajočem glasu. —

Nedvždov mešani zbor »Nazaj v planinski raj« je dovolj znan slovenskemu občinstvu, in zató ni treba še posebe razpravljati o njem. Znano je, kakó lepó se druží oboje, napev in besede; zató povejmo samó iz kratka, da ta skladba po svoji milini in umetniškem niansiranji vselej mogočno vpliva na poslušalca, ker je baš jeden najlepših mešanih zborov, kar jih šteje glasbena književnost slovenska!

Po tem zboru, ki se je moral ponoviti, nastopil je operni pevec g. M. Feliczkowski s težko in dolgo arijo iz Marschnerjeve opere »Hans Heiling«. Ta arija se giblje v hitrih izpremenih: sedaj izraža strastno ljubezen, sedaj zopet se dviga do dramatiškega učinka; mimo tega uporablja vse barve hipne razvnetosti in je sedaj srdita in vzburljena, sedaj zopet mila, dokler se končno sumnja zmagoslavno ne vzpné nad ljubezen. Arija ne zahteva samó pevca, ki ima močen glas, nego tudi dovtetnega interpreta, dobro izurjenega v dramatiškem in kantileuskem petji. Gospod Feliczkowski se ponaša z lepim močnim glasóm, toda zdelo se nam je, da se ni dovolj zaglobil v poezijo svoje arije.

Najkrasnejša točka vsega večera je bila izvestno Fibichova »Pomladna romanca« za sopran-solo in bas-solo, mešan zbor in véliki orkester. Skladatelj sam je bil dosihdob Slovincem znan komaj po imeni, zató ne bode odveč, ako priobčimo najprej nekatere življenjepisne podatke o tem znamenitem češkem glasbeniku.

Zdenko Fibich se je porodil dne 21. gnujna 1850. leta v Šebořicah v okrožji řaslavskem, kjer je bil njega oře gozdar na gosposřini kneza Auersperga. Ko se je oře preselil v Libaň blizu Chrudima, odšel je leta 1859. na Dunaj, kjer je hodil v akademiško gimnazijo in se pri klavirskem mojstru Schmidu uřil prvotnih naukov o glasbi. Na Dunaji je ostal tri leta in potem nadaljeval svoje studije na gimnaziji malostranski v Pragi; zajedno pa se je dve leti uřil glasbe pri Źigi Kolešovskem. Leta 1865. je odšel na konservatorij v Lipsijo, kjer so mu bili uřitelji Jadassohn, Moscheles in Ernest Richter. Izobražal se je zlasti v igri na klavir in kompoziciji. Leta 1868. se je napotil v Pariz, kesneje pa v Mannheim. Doviřivši svoje studije, prišel je domov, kjer je zložil prvo svojo opero »Bukovina«. Pozneje je vzprejel službo glasbenega uřitelja na carskem zavodu v Vilni, skoro pa se je vrnil v Prago ter bil nekaj řasa za drugega kapelnika pri češkem gledališču in leta 1878. po Bendlovem odhodu za kapelnika pri pravoslavni ruski cerkvi. Sedaj deluje zasebno v Pragi kot profesor glasbene umetnosti. — Izmed njega del navajamo zlasti uverturo h Kolárjevi dramu »Pražský žid«, svatbeni prizor za zbor, sola in orkester po národnih pesmih čeških, simfoniško pesem za orkester »Toman a lesní panna«, melodram »Štědrý večer«, veliko balado »Melusino«, romantiško opero »Blanka«, opero „Nevěsta Messinská“ melodram »Věčnost«, simfoniško pesem »Otakar«, simfoniški obraz »Vesna«, »Pomladno romanco«, zloženo leta 1880., »Noc na Karlstejn« in melodram »Námluvy Pelopovy«. Zložil je pa še ogromno drugih glasbotvorov za orkester, klavir, gosli, vijolinčelo i. t. d.

»Pomladna romanca« pripada najboljšim proizvodom novodobne glasbene kuřivnosti bodisi kateregakoli národa. Besede so pisane v kitični obliki, vendar se skladatelj ni držal te oblike, nego je uglasbil vso pesniško snov s poetiškim zanosom ter jo povišal z glasbeno umetnostjo in lepoto. Romanca je mojstersko delo moderne instrumentacije. Kakó uporablja tonovske barve in orkestralne efekte, da izraža različne situvacije, to je uprav řudovito. Glasovi v pevskem delu se izvajajo do cela izborno v modernem zlogu dičnih harmonij, in pripovedovalno petje se pogostoma dviga do dramatiške višine. — Ker se bodemo morali v svojem poročilu řestokrat ozirati na besede same, bodi tukaj najprej doslovno priobčena *Jaroslava Vrchlickega* pesem, kakor jo je preložil gospod A. Funtek:

Pomladna romanca.

Nekdaj je star bil řarovnik,
V ledenem živel gradi,
Od slane tkan je nosil pas,
Snežen je bil po bradi.

Glavó mu smrečji venec kril
In cveti obledeli,
Na plašči pa meglenem so
Kristali mu žareli.

Obšla ga tožnost je nekoč
V podzemskem hladnem rovi,
Zato je šel pogledat v svet,
Kam plovejo mrakovi.

O zemlji řul je davno že,
Kjer v grmu ptiček biva,
Kjer v vsake reke trsji se
Prelepa Vila skriva;

Kjer solnce si ves božji dan
Obraza ne zakrije,
Kjer pesmij, zvezd je toliko,
Kjer cvětov tisoč klije.

V rokó je vzel svoj gromni kij
In v plašč zavil se ože;
Veselil se, da k velim bo
Pritiskal ustnom rože.

Veselil se, da Vile bo
Objemal lahkonoge;
V tej nádeji veseli že
Prešel je kraje mnoge.

A žalost! Kakšen izpremin!
Kadar je prédse dahnul,
Ohladil se je solnčni žar,
V rokah mu cvet usahnul.

Na rekah led, na zemlji sneg,
Meglè povsod studéne,
Puščava svet in smrt povsod,
A Vile niti ene!

Le stari led in rraz in sneg,
Kjerkoli zrè v daljavo. . .
In čarovnik razjoka se
In sam si vzame glavo.

A topli dihi v zraku spet
Igrajo se veseli,
In čudo, starcu pricvetó
Iz trupla zvončki beli!

Iz gaja detal se glasi
In prepelica v doli,
Marjetic, kot bi jih posul,
Log poln je na okoli.

In v trsji kite kakor prej
Spet Vila spleta Vili.
Pretožni zimi konec je —
Pozdravljen, majnik mili!

Temne harmonije orkestra z mirno melodijo v triolah pri godalih in lesnih pihalih, med katere časih zvené rogovi, kažejo začetkoma na romančno pripovedovalni značaj. Vsa situacija prve kitice je naslikana z mračnimi barvami. Zbor izvaja pripovedni moment, orkestru je dodeljena opisovalna naloga. Čim bolj se stopnjujejo besede, tem krasneje se razvija orkester, dokler se napósled po sklepní besedi druge kitice zopet ne vrne v pripovedni ton. Zanimljive so pri zadnjih dveh stihih tretje kitice moderne modulacije; melodiško razvedeni glasovi v vijolinah se kontrastujoče dvigajo izmed ostalega orkestra in zbora. Zdajci se ritmika izpremeni: prične se opisovanje ónih krasot, katerih se nádeje čarovnik na zemlji. Te krasote izraža v četrti kitici uprav mojsterska instrumentacija. Šumljajoči potok v čélu, pastirska piščal v flavtah, ptičje žgolenje, veselje in ljubezen, vse to se dviga do fortissima, da se končno kot zgolj slutnja vsega tega krasú vrne v pianissimo-stavek pete kitice. Pri misli na pesmi, zvezde in cvetove se zbor in orkester iz nova dvigne do veličastne višine, potem pa se v šesti kitici prične mirno pripovedovanje: »V rokó je vzel svoj gromni kij in v plašč zavil se ože«. Nató nastopi prekrasno glasovno slikanje s pesemskim razvajanjem melodije v vijolinah in pizzicato-spremljevanjem basov in čelov; glasha izraža ljubezen. Sedaj se vrne v pianissimo, in pri zanimljivem in težko izvédnem ritmiškem izpreminu se moškemu zboru še pridruži ženski zbor ter izvaja glasbeno misel do nastopne sedme kitice. Na ton, katerega vzdržujejo rogovi, pripoveduje zbor z najrahljšim dihom: »V tej nádeji veseli že prešel je kraje mnoge«. Opisovanje prihaja v godalih temno, bas-solo pripoveduje v 8., 9. in 10. kitici tožno o prevari čarovnikovi. Pri besedah »In sam si vzame glavo« zgrozi se ves orkester zaradi čarovnikovega dejanja; to grozo izražajo kromatiški zmanjšani septakordi, gibljoči se góri in nizdolú. Dramatiški izraz dospè tukaj do vrhunca, potem pa se polagoma níža pri zamolklo zvenceh rogovih in se končno umakne mirnejšemu čustvu. Čim dalje mirnejši kromatiški postopki flaut in óboj, klarinet, čéla in fagota se napósled umiré v rahlo gibljočih figurah vijolinskih. Nad vso skladbo se prostre pomladno čustvo; rog zatrobi kakor iz dalje nežni pomladni mótiv, odgovarjajo pa mu vijoline in lesna pihala na vzdigujočih se harmonijah. To slikanje prihajajoče pomladi je res omamne lepote. Za tem stavkom zazveni solo flavte, katero nežno spremljajo harpe in godala. Sopran-solo v 11. kitici »A topli dihi spet igrajo se veseli« izraža, kako se iz smrtnega spanja vzbuja novo življenje. V dvanajsti kitici je zopet izbornó naslikana vsa situacija, v poslednji kitici pa naznanjajo sopran-solo, spremljajoča, harpa, pomladni motív v najvišjih ležah vijolin, bogata instrumentacija, flavte in rogovi, ognjevite melodije in živi ritmi, da je nastopila pomlad. Zbor zakliče najprej vokalno »Pozdravljen, majnik mili!«, potem pa se stopnjuje v čimdalje višji in sijajnejši krasoti. Vso skladbo završuje veli-

častno mnogoglasno petje, v katero zmagoslavno zveni pomladni motiv v trobentah in rogovih vesoljnega orkestra: »Pozdravljen, majnik mili«. Vtisek »Pomladne romance« je v svoji poeziji in divni glasbeni lepoti prekrasen, v celoti pa velikanski.

Ves koncert se je dostojno završil s „*Triumfatorjem*“, pompozno skladbo mladega češkega glasbenika *K. Weissa*, ki se je tudi že srečno poskusil v operi (primeri njega »*Violo*«, ki se je lani uspešno predstavljala na češkem gledališču v Pragi.) Vsebinsko tega slavospeva pri vходу Emilija Pavla v Rim po bitki pri Pidni je obširno in temeljito opisal tajnik pevskemu zboru »*Glasbene Matice*«, gospod prof. *A. Šritof*, v obeh dnevnikih slovenskih, mi pa izpregovorimo nekoliko o skladbi sami. »*Triumfator*« se pričinja z navdušenim, krepko instrumentiranim zborom rimskih vojakov, ki mogočno vpliva na poslušalca in ga zdajci uvêde v vso situacijo; glasbeno mnogo vrednejši pa je zbor ujetih Makedoncev, katerega uvajajo solo óboje in pizzicato spremljajoča godála; vmes pa zveni unisono tožba Makedoncev, izražena z močnimi disonancami. Fugiran stavek nadalje razvija bridki značaj njih speva, dokler končno pri besedah »Beda nam« ne prikípi do vrhunca. Zanimljiv prevod v kontrabasu nas pripravlja na zbor »Slava ti bodi, vojvoda vrli«, v katerem takisto silue in drzne disonance veličastno označujejo veselje zmagovitih rimskih vojakov in mračno bedo premaganih Makedoncev; prvi zbor vojakov se napósled zmagoslavno vzpnê nad tožbo jetnikov. Solo Emilija Pavla je recitativíški spev, menjajoč se z orkestrnimi stavki. Nastopni zbor Makedoncev se gíblje v disonánčnih akordih, ki zahtevajo jako dobro izurjenega zbora. Šesta točka (Perzej solo) ima plemenito melodijo s preprostim spremljevanjem. Slavospev se nadaljuje v besedah »Tebi zmagalec, vriskamo pesem«; orkester prihaja čimdalje sijajnejši, toda zdajci ga ustavi disonánčen akord; suženj stopi pred Emilija Pavla (7. točka) in ga nagovori z zamolklim glasom. Ves slavnostni izprevod se ustavi, ljudstvo obide žalost, suženj naznaní smrt obeh sinov zmagovitega vojvode. Orkester izraža velikansko razburjenost, skladba zdajci zadobi visoko dramatiški značaj. Kratki stavki lesne harmonije, izmenjujê se s harpnimi kadenkami, vodijo do tožnega ljudskega zbora »Zagmi toge nas oblak« (8. točka), ki je jedna najlepših in glasbeno najvrednejših točk vsega »*Triumfatorja*«. Deveta točka obseza najprej zahvalno molitev Emilija Pavla, Perzeja in sužnja, ki je sicer dobro nameščena v glasbi, ne toliko pa v kompoziciji besed. Deseta točka (zbor duhovnikov) je spev, recitujoč na enem glasu, spremljevan po orgljah. Účinka je sicer izrednega, toda z estetiškega stališča v koncepciji vsega dela ni kaj umesten. Ta točka kaže, da se domišljija mlademu skladatelju še ni do cela očistila in umirila. Nató se čuje še kratka igra na orgljah s pridržanim pedalovim tonom, v katerega zvenê zamolkli tresáji bobenic, in potem se polagoma oglašajo rogovi ter povzdignjeno živahno prevajajo v poslednji zbor, ki se kakor prvi odlikuje po mogočni sijajnosti. — »*Triumfator*« je po nekod veličasten, drugjê pa zopet precêj rapsodiškega značaja; zveza mu je semtertja nekoliko neorganska, in končno se nam tudi zdi, da časih išče zgolj zunanjega efekta. —

Kakó se je izvajal ta bogati in prezaumljivi vzpored, s katerim sta pevski zbora »*Glasbene Matice*« iz nova dokazala, kaj vzmore resno delo na polji strogo umetniške glasbe, o tem nečemo trositi besed. Lani že smo pisali o priliki vélikega koncerta v dvorani filharmonijskega društva, da je z gospodom *Hubadam* nastopila nova lepa dôba naše glasbene umetnosti, in občinstvo slovensko se je pri zadnjem koncertu iz nova prepričalo, kakó upravičena je bila óna trditev. Gospodu Hubadu sta oba pevski zbora še pred koncertom poklonila prekrasno slonokoščeno taktirsko paličico, da takó vsaj nekoliko izpričata svojo hvaležnost vzornemu svojemu pevovodji; glasbeno občinstvo naše pa je pri koncertu dokazalo z navdušeno pohvalo, kakó ceni njega zasluge. Gospod Hubad je iz kratka rečeno, glasbenik z dušo in telesom, dirigent, kakeršnega Ljubljana še ni imela,

in večinoma njegova zasluga je, da so si koncerti »Glasbene Matice« pridobili veljavo tudi v krogih, kateri nam niso baš prijazni.

Hvalno omenjati nam je napósled obeh pevskih zborov in solistov, zlasti gg. *Raingerja*, *Fedczkowskega* in *Dečmana*. Dostavljamo še, da je gospodičina *Suwa* pri drugem koncertu v redutni dvorani pela tri nove lepe samospeve Nedvédove in se poslušalcem prikupila z milim in simpatiškim svojim glasom. —

Občinstvo je po pravici radovedno na prihodnji koncert, kjer se bode izvajala veličastna skladba Dvořakova »Stabat mater«, in takisto se smemo nadejati prelepega užitka na koncertnih večerih »Glasbene Matice«, o katerih govori denašnja številka na drugem mestu.

—p—

Slovensko gledališče. Meseca grudna je bilo uprizorjenih sedem iger, in sicer po nastopnem redu: dne 1. grudna se je igrala slavna Gogoljeva komédija »Revizor«, dne 4. grudna Raimundova čarobna igra s petjem »Zapravljivec«, dne 7. grudna veseloigra »Starinarica«, češki spisala B. Vikovan-Kunčičká, preložil Ivan Gornik, in Zajčeva opereta »Mesečnica«, dne 10. grudna prvič Ipavčeva spevoigra v treh dejanjih »Teharski plemiči«, dne 18. grudna Weilenov igrokaz „Edda“, dne 21. grudna drugič spevoigra „Teharski plemiči“ in končno dne 26. grudna Stroupežnickega národna igra „Naša kri“. — Do malega o vseh teh igrah smo že govorili v prejšnjih poročilih; popolnoma novosti za slovenski oder sta bila samo „Starinarica“, ki pa je jako slaboten proizvod, in izvorno delo dr. B. Ipavca „Teharski plemiči“, ki se je obakrat igral jako uspešno. Naš list utegne o glasbeni vrednosti tega dela — mimogredé bodi omenjeno da nikakor ni „liriška opera“, kakor ga je naznanil gledališki list, nego zgolj národna spevoigra — priobčiti še posebno poročilo iz strokovnjaškega peresa; zato povejmo sedaj le toliko, da je bila spevoigra, zlasti drugič, skrbno uprizorjena in da je občinstvo navzočnega skladatelja pozdravljalo jako navdušeno, dočim mu je „Dramatično društvo“ poklonilo lorvorjev venec. V „Teharskih plemičih“ je prvič nastopil operni pevec g. *Josip Noll* v nalogi grofa Urha celjskega in si précej pridobil splošno priznanje. — Kar se tiče sicer omenjenih iger, pohvaliti nam je sosebno „Revizorja“, „Zapravljivca“ (dasi bi bilo uprizoritvi te igre s tehniške strani marsikaj ugovarjati) in „Našo kri“, sicer pa moramo iz nova poudarjati, da se podaja slovenskemu občinstvu razmerno malo dobrih novostij. — V poslednji številki je „Ljubljanski Zvon“ poročal, da namerja „Dramatično društvo“ dne 28. grudna prirediti posebno predstavo v spomin Antona Linharta. Dotično beležko moramo popraviti, ker rečene predstave iz nam neznanih vzrokov ni bilo.

Dramatično društvo je imelo dne 17. m. m. izreden obči zbor, na katerem se je zvršila dopolnilna volitev namesto obeh izstopivših odbornikov gg. *J. Šubica* in *S. Rutarja*. Izvoljen je bil iz nova g. *J. Šubic*, poleg njega pa g. *dr. V. Supan*, kateremu se je izročilo blagajništvo. — Pri posamičnih nasvetih je predlagal g. *dr. Vošnjak*, naj se razpiše darilo 200 gld. za dramo ali igrokaz in darilo 100 gld. za veseloigro. Ta nasvet se je vzprejel in takisto drug nasvet, naj bi odbor razpravljal o tem, ali bi ne bilo umestno prirejati nedeljskih popoldanskih predstav.

Koncertni večeri »Glasbene Matice«. Prijatelji glasbene umetnosti bodo izvestno veseli novice, da je sklenila »Glasbena Matica« še v tej seziji prirediti posebno vrsto koncertnih večerov, ki nas bodo seznanjali s komorno glasbo slovanskih in klasiških skladateljev ter nam poleg drugega v pevskem delu podajali óne skladbe domačih glasbenikov, ki se bolje uveljavljajo v tem okviru nego pri velikih koncertih »Glasbene Matice«. Do malega vsa večja mesta imajo že davno svoje komornoglasbene koncerte, kjer vzgledna proizvajanja pristne domače glasbe čisté ukus glasbenega občinstva in ga seznanjajo z novostimi te vrste. Važni pa so takšni koncerti tudi za to,

ker neposredno vzpodbujajo občinstvo, da goji glasbo tudi v rodbinskem krogu. — Ker se zdi »Glasbeni Matici« dolžnost, da takisto slovenskemu občinstvu podaja takšno priliko, tem bolj, ker letos, žal, ne more biti priljubljenih koncertnih večerov, kakeršne je lani prirejela naša čitalnica, sklenila je torej v tej seziji prirediti tri koncertne večere ter je izvršitev in vodstvo tega podjetja izročila svojim učiteljem, kateri bodo uporabljali vse umetniške zmožnosti, da doneso ti večeri kar največ glasbenega užitka. Gospoda *K. Hoffmeister* in *H. Baudis*, ki sta že v prejšnji seziji na koncertnem večeru v čitalnici kot interpreta Beethonove sonate dokazala izredne svoje zmožnosti v tej umetniški stroki, pripravila sta prezanimljiv in obsežen vzpored; mimo tega, da nastopita s solotočkami, sodelovala bodeta tudi z drugimi močmi v raznovrstnih ensemblih. Oktet pevk in pevcev mešanega zbora »Glasbene Matice« bode pod vodstvom svojega izbornega kapelnika g. *M. Hubada* skrbel za to, da bode vzpored mičnejši in raznovrstnejši; poleg tega so obetali nekateri solisti svoje sodelovanje. »Glasbena Matica« se torej upravičeno nádeje, da se ti koncertni večeri splošno priljubijo in da bodo nekakšno središče razumništvu slovenskemu. Da bi pa vsestranski ustregla v ta namen, sklenila je razpisati abonement za te tri večere in sicer po izredno nizkih cenah: sedež po 2 gld., rodbinske karte (4 sedeže) po 5 gld., za vse tri večere. Oglasila se vzprejmljejo od današnjega dné v trgovinah J. Giontinija in A. Zagorjana. Prvi večer bode sredi meseca prosinca v redutni dvorani.

Iz odborove seje »Matice Slovenske« dné 17. grudna m. l. Zapisnik poslednje odborove seje se odobri. — Podpredsednik Fr. Levec se spominja odlikovanja predsednika Marna z viteškim križcem Frančišek-Jožefovega reda. — Odbor sklene naročiti sliki predsednika prof. Marna in njega predsednika župana P. Grassellija. — Matica se je z drugimi narodnimi društvi vred poslovila od svojega častnega člana Andreja barona Winklerja in se poklonila njega nasledniku Viktorju baronu Heimu. — Poročilo o stanju Knezove zapuščine se vzprejme na znanje Dné 14. grudna se je vložilo v Maticino blagajnico iz te zapuščine vrednostnih popirjev in knjizic v vrednosti 23860 gld.; vsa stvar pa vender še ni dognana. — Potrdé se nekateri tiskarski računi in ustreže se pogojno prošnji knjigarja A. Zagorjana, ki želi vzeti Maticine založne knjige v samozakup. — Na znanje se vzprejme poročilo o obsegu, natiskovanji, vezavi in ceni letošnjih knjig. Te knjige prejmo le oni društveniki, ki so že plačali letnino, prihranijo se pa tudi onim, ki jo še poravnajo. V zalogi se bodo prodajale knjige „Goriška“ po 50 kr., „Letopis“ po 1 gld. in povest „Z ognjem in mečem“ po 1 gld. 50 kr. — Odobré se nekatere nagrade. — Kupi se slika Antona Kneza, katero je prav dobro pogodil slikar Grilec. — Matica izdá za prihodnje leto „Letopis“ (urednik prof. *A. Bartel*), drugi zvezek Rutarjeve „Goriške“ in tretji in četrti zvezek povesti „Z ognjem in mečem“. Bržkone izide tudi že prihodnje leto prvi zvezek Knezove knjižnice. — Ustreže se nekaterim prošnjam, in vzprejmó se na znanje nekatere izpremembe v poverjeništvu. — Maticina knjižnica se je v poslednji dóbi pomnožila za 119 knjig, zvezkov in časopisov. Od zadnje odborove seje je pristopilo 121 novih letnikov. — Za lani je plačalo letnino 1755 društvenikov, za letos dosedaj 1805 društvenikov.

Osebna novica. G. prof. *S. Rutar* je dobil od naučnega ministerstva stipendij, da v znanstvene namene prepotuje Italijo in Grško. To odlikovanje našega izbornega učenjaka nas veseli prav od srca!

Jugoslovanska akademija je dné 10. grudna m. l. poslavlila svojo petindvajsetletnico. Predsednik *Jos. Torbar* je pri tej priliki govoril slavnostni govor, potem pa je *dr. Rački* poročal o dosedanjem delovanji jugoslovanske akademije. — Nádejemo

se, da že v jedni prihodnjih številki v posebnem »Pismu iz Zagreba« priobčimo podrobnejše izvestje o tem prelepem kulturnem prazniku hrvaškem.

Dve novi hrvaški drami. Književnika *Josip Eugen Tomić* in *Milan Šenoa* (sin pesnika Avgusta Šenoa) sta nedavno prejela nagrado za dve izvorni drami, in sicer prvi za narodno dramo »Pastorak«, v kateri podaja verno in zanimljivo sliko iz narodnega življenja v Slavoniji, drugi pa za zgodovinsko veselo igro »Kako vam drago«, kateri je snov zajeta iz dubrovniškega književnega življenja. Vseh dramatiških del je došlo na dotični razpis petnajst.

Zlatá Praha, ta véliki češki časopis, ki se takisto po vsebini kakor po prelepih slikah lahko meri z vsakim drugim časopisom, nastopila je svoj deseti tečaj. V novem letniku bodo izhajali na posebni prilogi v knjižni obliki prevodi najboljših tujih romanov. Naročniki dobé za majhuo doplačilo tudi štiri umetniško dovršene slike Slabega, predstavljajoče štiri letne čase. »Zlatá Praha« je vredna podpore tudi pri nas; za vse leto stane 9 gld. 50 kr. Izhaja pa ali v tedenskih zvezkih po 12 strani obsežnih ali v štirinajstdnevnih sešitkih. Prva številka se pošilja brezplačno na ogled. Naročnino vzprejema: »Administrace „Zlaté Prahy“ (nakladatelství J. Otty) v Praze, Karlovo náměstí, č. 34.

Češka akademija znanostij in umetnostij je imela minuli mesec slavnostno sejo. Med častnimi člani, katerih izvolitev je dobila najvišje potrdilo, čitamo tudi historika *dr. Fr. Raškega*. Akademija šteje 52 članov. Nje imenje znaša 266.288 gld., knjižnica pa ima 323 del in 634 zvezkov. Za nagrade in podpore je razdelila 10.800 gld.

Dve novi operi. Ruski skladatelj *Pinisko-Korsakov* je zložil novo opero »Mlada«, ki se je jako uspešno pela v Peterburgu. Takisto je češki glasbenik *K. Kovařovic* spisal komično opero v treh dejanjih pod naslovom »Noc Šimona a Judy«.

Prosvjeta. List za cerkvo, školu i pouku. — Pokojni Jovan Pavlović, minister za prosveto in cerkvena dela v kneževini Črne Gore, ustanovil je leta 1889. na Cetinji list »Prosvjeta«, posvečen samó cerkvi in šoli. Po njega smrti je časopis prestal, sedaj pa se je zopet oživel z obsežnejšim programom, tako da bode posvečen tudi pouku v občé. »Prosvjeta« izhaja po jedenkrat na mesec na dveh ali največ na poltretji pólí v veliki osmerki in veljá za vse leto 3 gld. Urednik ji je sloveči pesnik Jovan Sundečić v Kotoru.

Znameniti grobovi. Dne 17. kimovca je umrl v Göttingenu jeden največjih juristov sedanje dóbe, vseučiliški profesor *dr. Rudolf pl. Ihering*, v 74. letu svojem. Nekaj časa (od leta 1868. do leta 1872.) je predaval na dunajskem vseučiliščí in bil torej učitelj tudi slovenskim pravnikom. Najznamenitejši njegov spis je »Der Kampf ums Rechts«, ki je izšel leta 1872. na Dunaji in bil preložen na vse jezike evropske, tudi na slovenščino v Razlagovem »Pravniku«. Naš »Slovenski Pravnik« piše o Iheringu: »Ihering je bil velikan pravne učenosti, genijalen raziskovatelj pravnih vprašanj in oduševljen apostol pravnih nauk. Duh, ki veje po njegovih spisih, oživiljal bode pravnike poznih rodov, in misli, katere je ostavil v monumentalnih svojih delih, bodo pot kazale bodočim raziskovateljem pravnega svetá.«

Dne 2. vinotoka je umrl v Parizu profesor semitskih jezikov *Ernest Renan*, znan sósebnó po svojem delu »La vie de Jésus«, kjer je pobijal dogmo božanstva Kristusovega. Izmed drugih del je imenovati ta-le: »Histoire des origines de christianisme«, »Les apôtres«, »L'antechrist« in »Histoire d' Israel.«

Dne 6. vinotoka je umrl v Londonu v 83. letu dóbe svoje lord *Alfred Tennyson*, najobjubljenější angleški pesnik in poeta laureatus angleškega dvora. Vrsta njega pesmij je kar nepregledna, spisal je pa tudi dókaj dram. Nekateri njegovi proizvodi (n. pr. »Enoch Arden«) prevedeni so na češki in srbski jezik.

V Pragi je umrl dné 25. vinotoka profesor avstrijske zgodovine na nemškem vseučilišči praškem in deželni arhivar češki, *dr. Anton Gindely*. Sodeloval je pri veliki zgodovini Palackega, spisal samostalno delo o tridesetletni vojski, dolgo vrsto zgodovinskih razprav in znano šolsko zgodovinsko knjigo.

V Moskvi je umrl dné 4. grudna jeden največjih lirikov ruskih: *Afanasij Afanasjevič Fet*, s pravim imenom *Šenšin* v 72. letu dōbe svoje. Studiral je na vseučilišči v Moskvi, udeležil se krimske vojske, zadnje čase pa živel na svojem posestvu v orelski guberniji. Izdal je več zbirke svojih stihotvorenij, izmed katerih je jedno priredil za tisek sam Turgenjev, dōkaj je pa tudi prelagal. Tako je izdal v prevodu Horacija, Juvenala, Goethejevi deli »Herman in Doroteja« in »Fausta«, Shakespearejevi drami »Julij Cezar«, »Antonij in Kleopatra«, končno nekatera dela Schopenhauerjeva. Ruska poročila pravijo, da izza Kolcojeve dōbe nobeden ruski pesnik ni zlagal tako dovršenih liriških pesmij.

Spomenik Prževalskemu. Dnó 2. listopada so v Peterburgu svečano odkrili spomenik Nikolaju Mihajloviču Prževalskemu, slovedemu ruskemu potovalcu po Aziji. Spomenik je postavilo rusko geografsko društvo.

Največje knjižnice na svetu se vrsté takó-le: Knjižnica v Parizu ima nad 2.000.000 zvezkov in okolo 160.000 rokopisov; peterburška carska akademija in British Museum štejeta po 500.000 zvezkov; potem pride knjižnica v Monakovem z 900.000 zvezki, v Berlinu z 800.000, v Göttingenu s 600.000, v Kodanji s 510.000 in v Draždanah s 500.000 zvezki. Cesarska in vseučiliška knjižnica na Dunaji imata vsaka po 400.000 zvezkov, knjižnici v Budimpešti in v Krakovem pa po 300.000 zvezkov. Nedavno se je tudi na Kitajskem ustanovila javna knjižnica, za katero je sam podkralj kantonski dal nad stotisoč goldinarjev. Amerika in Avstralija nimata mnogo velikih knjižnic, pač pa je ondu dosti javnih čitalnic, ki so kolikor toliko združene z večjimi knjižnicami.

Najstarejša skladba na svetu je glasba za Evripidovo dramo „Orest“. Pisana je bila še pred rojstvom Kristusovim, za cesarja Avgusta, in obseza melodijo, zbor in instrumentacijo. Ulomek tega zanimivega dela — svojina nadvojvode Reinerja — bil je razstavljen na letošnji dunajski razstavi. Pravijo, da je ta ulomek dokaz, kakó je bila grška drama z zbori, plesi in petjem pojedinih oseb dosti bližja naši operi nego našim dramam s spremljevanjem glasbe.

Listnica. J. T. „Lista iz dnevnika“, žāl, ne moremo porabiti. — P-k. v Lj. O priliki pismeno. — I-č. v Lj. Morda kdaj pozueje. — Anonymus. Da bi nam bila oseba več od stvari? Ne, toda uredništvo mora vedeti, s kom ima posla. Dokler nam torej ne poveste imena, ne moremo Vašega dopisa porabiti nī tako nī drugače.

Popravek. V poslednjem zvezku »Ljubljanskega Zvona« čitaj na stráni 735. pravilno V TVBINGÆ, na stráni 736. pa namesto »opravi« pravilno »zpravi.«

„Ljubljanski Zvon“

izhaja po 4 pole obsežen v veliki osmerki po jeden pot na mesec v zvezkih ter stoji vse leto 4 gld. 60 kr., pol leta 2 gld. 30., četrt leta 1 gld. 15 kr.

Za vse neavstrijske dežele po 5 gld. 60 kr. na leto.

Posamezni zvezki se dobivajo po 40 kr.

Izdajatelj **Janko Kersnik**. — Odgovorni urednik **dr. Ivan Tavčar**.
Upravništvo »Národna Tiskarna« Kongresni trg št. 12. v Ljubljani.

Tiska »Národna Tiskarna« v Ljubljani.